Scorevoorschrift bij WRM-beoordelingsprotocol 'Instructie geven en coachen'

Waarop wordt beoordeeld?

Het examen fase 3 'Proeve van bekwaamheid' en de 'praktijkbegeleiding' toetst of de deelnemer (nog) competent is als rijinstructeur, dat wil zeggen: bekwaam handelt in een lessituatie. De deelnemer geeft daartoe een praktijkles die wordt beoordeeld. De beoordelaar legt zijn beoordeling van de praktijkles vast in het beoordelingsprotocol.

De in totaal 34 te beoordelen aspecten in tien examenrubrieken hebben betrekking op:

- *INSTRUCTIE GEVEN*: competenties op het gebied van instructie geven
- *COACHEN*: coachingscompetenties (coachen van het leerproces en beoordelen van rijvorderingen)
- *ALGEMEEN*: een aantal algemene kenmerken van het gedrag van de deelnemer, zoals tijdsverdeling.

INSTRUCTIE GEVEN (beoordelingsaspect 1 t/m 15) bestaat uit vier examenrubrieken:

- **Introductie** [INLEIDING]
- **Uitleg** [KERN]
- **Aanbieden oefensituaties** [KERN]
- **Feedback** [AFSLUITING].

COACHEN (beoordelingsaspect 16 t/m 30) bestaat uit vijf examenrubrieken:

- **Signaleren bij rijtakenuitvoering**
- **Ondersteunen bij leren van rijtaken**
- **Afstemmen**
- **Leerhouding**
- **Interpersoonlijk handelen**.

ALGEMEEN is de laatste examenrubriek. Hieronder vallen de beoordelingsaspecten 31 t/m 34: tijdsverdeling, gebruik van de instructievorderingenkaart/RIS-werkboek, gebruik lesplan en het voorkomen van verwijtbare verkeersovertredingen.

Score en normering

Voor elk van de 34 beoordelingsaspecten kan de deelnemer een van de volgende scores krijgen:

- als hij/zij het uitvoert op het niveau van **contraproductief** gedrag (CP): 1 punt
- als hij/zij het uitvoert op het niveau van **beginnend productief** gedrag (BP): 2 punten
- als hij zij het uitvoert op het niveau van **productief** gedrag (P): 3 punten.

De beoordelaar noteert achter ieder beoordelingsaspect de score 1, 2 of 3 in de desbetreffende kolom. Voor het vaststellen of een deelnemer contraproductief (1), beginnend productief(2) of productief (3) gedrag laat zien, hanteert de examenbeoordelaar de tabel met scorevoorschriften. Als een beoordelingsaspect niet te beoordelen is, vult de beoordelaar **n.t.b.** in en worden 2 punten toegekend.

Om een voldoende te halen voor een examenrubriek moet de deelnemer het minimaal vereiste aantal (aangegeven) punten voor die rubriek behalen. De minimaal vereiste aantallen punten zijn op het protocol tussen haakjes geplaatst.

Bij 'Introductie' zijn er bijvoorbeeld drie beoordelingsaspecten. Het maximale aantal te behalen punten is dan 9 (3 x 3 punten voor productief en meest gewenste gedrag). Het minimaal vereiste aantal punten is hier 6.

In de kolom 'Tot.' wordt de totaalscore per rubriek gegeven en vergeleken met het minimaal vereiste aantal punten:

- als de score lager is, noteert de beoordelaar een 'O' van onvoldoende in de laatste kolom 'Eindwaardering'
- als de score gelijk of hoger is, noteert de beoordelaar een 'V' van voldoende in de kolom 'Eindwaardering'.

Voor een voldoende resultaat moet de deelnemer minimaal 71 punten in totaal halen. Eén examenrubriek mag onvoldoende zijn, als het minimale aantal punten maar 71 is.

De KERN bij *INSTRUCTIE GEVEN* (beoordelingsaspect 4 t/m 11) moet altijd voldoende zijn. Als de deelnemer hiervoor minder punten haalt dan minimaal vereist is (aspect 4 t/m 7 minder dan 8 en/of aspect 8 t/m 11 minder dan 10), heeft hij dus een onvoldoende resultaat.

Protocol Kennismaking

WRM examen

- De beoordelaar controleert de persoonsgegevens van de deelnemer aan de hand van zijn (juiste) rijbewijs.
- De beoordelaar legt de structuur van het examen uit.
- De beoordelaar controleert de persoonsgegevens van de leerling aan de hand van zijn identiteitsbewijs.
- De beoordelaar ontvangt een kopie van de gebruikte instructievorderingenkaart/RIS-werkboek van de meegebrachte leerling, die volledig moet zijn ingevuld.

Examenrit

Gedurende het examen zal de beoordelaar observeren en aantekeningen maken. Na het examen vult de beoordelaar het protocol in aan de hand van de WAKKER-methodiek:

Waarnemen (observeren) tijdens examen

Aantekeningen maken tijdens examen

Kwantificeren

Kwalificeren

Evalueren (waarde bepalen) **R**esultaat

noteren.

Ingrijpen door beoordelaar

De beoordelaar zal alleen (mondeling) ingrijpen bij verkeersonveilige situaties. De consequentie van mondeling ingrijpen is:

– gezakt, als verkeersveiligheid in zeer hoge mate in gevaar is gebracht

– niet gezakt, als de verkeersveiligheid nagenoeg niet in gevaar is gebracht.

Evaluatiegesprek

In het evaluatiegesprek motiveert de beoordelaar zijn scores van het beoordelingsprotocol.

- De beoordelaar analyseert de prestaties van de deelnemer.
- De beoordelaar deelt zelf de uitslag aan de deelnemer mee.
- De beoordelaar motiveert de deelnemer door positieve feedback.
- De beoordelaar dient zich te onthouden van opmerkingen/adviezen over opleidingsaspecten.

Invullen beoordelingsprotocol

De beoordelaar noteert de scores van de deelnemer voor de gegeven les in het beoordelingprotocol. Dit protocol moet zijn voorzien van de naam van de deelnemer, de datum en de begin- en eindtijd van het examen, het lesonderwerp, de naam en handtekening van de beoordelaar en de uitslag van het examen. Het originele beoordelingsprotocol wordt door de beoordelaar bewaard en een tweede exemplaar/kopie wordt aan de examendeelnemer verstrekt.

Noot

De stagedeelnemer (alle categorieën, behalve de hiervan vrijgestelde cat. E) moet een leerling één rijles geven met een totale lestijd van minimaal 50 minuten en maximaal 80 minuten.

Eén praktijkbegeleiding bestaat uit één rijles met een leerling (minimaal 50 minuten en maximaal 80 minuten). Per keer duurt een praktijkbegeleiding maximaal 110 minuten, inclusief voorgesprek en uitslag geven.

In de les bij de stagebeoordeling en praktijkbeoordeling dient een nieuw aan te leren lesonderdeel centraal te staan. In het geval van een praktische begeleiding geldt deze eis alléén indien aan een echte rijbewijsleerling les wordt gegeven. Dit zorgt ervoor dat de deelnemer zowel zijn instructie- als coachingsvaardigheden kan tonen/waarmaken tijdens het examen. Om dit te realiseren dient de leerling al een aantal lessen gevolgd te hebben en tevens dient de leerling niet zodanig ver te zijn met zijn rijopleiding dat hij al volledig gereed is om het rijbewijsexamen af te leggen. De geldende tijdsduur geeft de deelnemer voldoende gelegenheid zijn kunnen te tonen zonder dat het tijdsaspect hier cruciaal wordt. Hierdoor ontstaat er tevens voldoende ruimte om behalve het nieuw aan te leren lesonderwerp te behandelen ook voldoende aandacht te kunnen besteden aan de coachingsaspecten.

P.M. Waar de mannelijke vorm van instructeur/leerling staat kan ook de vrouwelijke vorm gelezen worden.

1. ***Introductie 1 – Meting vorige les en controle aanvangsniveau:*** *geeft aan wat er in vorige les(sen)/rijtaak is behandeld en een relatie heeft met de geplande les (=vereiste beginsituatie) en meet praktisch de feitelijke beginsituatie*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** controleert de vorige les niet praktisch. Hij meet niet de feitelijke beginsituatie in relatie tot de vereiste beginsituatie als voorbereiding op de geplande rijles. Voor de ***leerling*** is het niet duidelijk of hij de vorige lesstof nog beheerst en of hij voldoet aan het vereiste aanvangsniveau.	De ***instructeur*** controleert de vorige les onvolledig of slechts deels praktisch. Hij meet de feitelijke beginsituatie onvolledig in relatie tot de vereiste beginsituatie als voorbereiding op de geplande rijles. Voor de ***leerling*** is het niet geheel duidelijk of hij de vorige lesstof nog volledig beheerst en of hij deels of geheel voldoet aan het vereiste aanvangsniveau.	De ***instructeur*** geeft aan wat tijdens de vorige les(sen) /rijtaak is behandeld en controleert dit praktisch. Hij meet de feitelijke beginsituatie in relatie tot de vereiste beginsituatie als voorbereiding op de geplande rijles. De ***instructeur*** geeft gelegenheid tot vragen stellen, over vorige les, deelhandelingen, instructiefasen, beheersingsniveaus. De ***instructeur c***ontroleert zelfwerkzaamheid van de leerling. (Stap 1 RIS). Voor de ***leerling*** is het duidelijk of hij de vorige lesstof nog volledig beheerst en dat hij moet voldoen aan het vereiste aanvangsniveau.

2. ***Introductie 2 – Lesplan:*** *geeft aan wat er in de les(onderdelen) aan de orde komt en in welke volgorde*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** geeft aan het begin van de les geen informatie over wat er in de les aan de orde komt of geeft alleen het onderwerp aan. De ***leerling*** heeft geen idee van wat wanneer gaat komen in de les.	De ***instructeur*** beschrijft te globaal wat er in de les aan de orde komt en in welke volgorde. De ***leerling*** heeft een globaal idee van wat er in de les aan de orde komt en in welke volgorde.	De ***instructeur*** beschrijft de structuur (zijn aanpak) van wat er in de les aan de orde komt en in welke volgorde. De ***leerling*** weet precies hoe de instructeur de les gaat aanpakken. Kortom, hij weet wat hem te wachten staat.

3. ***Introductie 3 – Doelstelling en motivatie van de les:*** *beschrijft de essentie van wat de leerling gaat leren en motiveert de noodzaak van de nieuw te leren rijtaak*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** maakt op geen enkele wijze duidelijk wat de leerling aan het einde van de les aan vaardigheden moet kunnen uitvoeren en waarom de nieuwe rijtaak zo belangrijk is voor het deelnemen aan het verkeer. Hij formuleert geen lesdoelstelling of leerdoelen. De ***leerling*** ondergaat wat er komen gaat. Voor hem is niet duidelijk waarom deze les belangrijk is voor het deelnemen aan het verkeer. Hij weet niet wat hij gaat leren.	De ***instructeur*** geeft te summier aan wat de leerling aan het einde van de les aan vaardigheden moet kunnen uitvoeren en het belang van deze les voor het deelnemen aan het verkeer. De ***leerling*** heeft een vaag begrip van het doel en de betekenis van deze les voor het deelnemen aan het verkeer. Hij kent de algemene doelstelling van de les en hij weet in hoofdlijnen wat hij gaat leren.	De ***instructeur*** geeft een nauwkeurige beschrijving van de leertaak die in deze les centraal staan en motiveert duidelijk het belang van elk lesonderdeel voor het deelnemen aan het verkeer. (Stap 2 RIS: motivatie). De ***leerling*** weet precies wat hij aan het einde van de les aan vaardigheden moet kunnen uitvoeren en waarom deze les belangrijk is voor het deelnemen aan het verkeer. Hij weet wat de exacte leerdoelen zijn.

4. ***Uitleg 1 – Aansluiting voorgaande lesonderwerpen:*** *sluit in zijn uitleg aan bij voorgaande lesonderwerpen*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** legt geen enkele inhoudelijke relatie met wat er bij voorgaande lesonderwerpen/rijtaken aan de orde is geweest/is geleerd. De ***leerling*** geeft er blijk van geen idee te hebben van de relatie van dit lesonderdeel met voorgaande lesonderwerpen/rijtaken en voor hem is onduidelijk hoe de nieuwe rijtaak aansluit bij wat hij bij voorgaande lesonderwerpen/rijtaken heeft geleerd. Voor de leerling is onduidelijk in welke fase van de rijopleiding hij zit.	De ***instructeur*** verwijst in algemene zin naar wat er bij voorgaande lesonderwerpen/rijtaken aan de orde is geweest/is geleerd. Hij geeft aan waar het nieuwe lesonderdeel over gaat, maar mist kansen om een relatie te leggen tussen wat de leerling in het huidige lesonderdeel gaat leren en wat de leerling al kan. De ***leerling*** weet globaal met welke fase van de rijopleiding hij bezig is, maar voor hem is het mogelijk niet volledig duidelijk wat dit lesonderdeel met voorgaande lesonderwerpen/rijtaken te maken heeft.	De ***instructeur*** gaat samen met de leerling na wat er bij voorgaande lesonderwerpen/rijtaken aan de orde is geweest en maakt daarbij gebruik van de instructievorderingenkaart/lesprogramma/logboek. Hij gaat na welk niveau de leerling bij voorgaande lesonderwerpen/rijtaken heeft bereikt en sluit daarop aan. Voor de ***leerling*** is duidelijk wat dit lesonderdeel/rijtaak te maken heeft met voorgaande lesonderwerpen en welke nieuwe onderdelen hij nog moet leren voor het nieuwe lesonderdeel/rijtaak. De leerling weet precies in welke fase van de rijopleiding hij zit.

5. *Uitleg 2 – Inhoud: geeft uitleg over de deelhandelingen van de rijtaak conform de Rijprocedure*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** geeft een onvolledige beschrijving van de nieuwe rijtaak. Hij laat zonder uitleg de leerling beginnen met rijden. Hij geeft informatie die strijdig is met de inhoud van de Rijprocedure. De ***leerling*** is onvolledig en onjuist geïnformeerd over de nieuwe rijtaak. Dat leidt bij hem tot verwarring over de uitvoering van de nieuwe rijtaak. 'Wat moet ik nou precies doen?'	De ***instructeur*** geeft een algemene beschrijving van de nieuwe rijtaak. Hij geeft uitleg conform de inhoud van de Rijprocedure. De ***leerling*** geeft er blijk van soms nog informatie over de nieuwe rijtaak te missen. Dat kan leiden tot onduidelijkheid over wat de instructeur van hem verwacht. 'Ik geloof dat ik begrepen heb wat ik moet gaan doen.'	De ***instructeur*** geeft een heldere en exacte beschrijving van de nieuwe rijtaak. Zijn uitleg is conform de inhoud van de Rijprocedure en de gegeven doelstelling. De ***leerling*** heeft een volledig beeld van de nieuwe rijtaak zoals die conform de Rijprocedure uitgevoerd moet worden. 'Dus dat is wat ik nu moet gaan doen.'

6. *Uitleg 3 – Deelhandelingen en foutgedragingen, **deelhandelingen:** beschrijft hoe de concrete deelstappen uitgevoerd moeten worden*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** geeft niet of nauwelijks aan wat de concrete deelstappen zijn van de nieuwe rijtaak. Hij is onduidelijk over de volgorde waarin en de manier waarop de deelhandelingen uitgevoerd moeten worden of hij schenkt in het geheel geen aandacht aan de verschillende deelstappen. De ***leerling*** is onvolledig geïnformeerd over de concrete uitvoering van de nieuwe rijtaak. De leerling begint aan de nieuwe rijtaak zonder te weten wat hij precies moet doen en in welke volgorde. Dat leidt zichtbaar tot verwarring en onzekerheid bij de leerling.	De ***instructeur*** geeft een beschrijving van de deelhandelingen van de nieuwe rijtaak en in welke volgorde ze uitgevoerd moeten worden. De instructeur is summier en soms onvolledig in zijn beschrijving. Soms slaat hij concrete deelstappen over of licht hij de uitvoering stappen niet volledig toe. De ***leerling*** mist essentiële informatie over sommige concrete deelstappen. Hij weet soms niet wat er van hem verwacht wordt en in welke volgorde de deelstappen uitgevoerd moeten worden. Dat maakt dat de leerling soms twijfelt over wat hij precies moet doen en in welke volgorde.	De ***instructeur*** beschrijft stap-voor-stap en volledig de concrete onderdelen van de nieuwe rijtaak. Hij geeft aan hoe en in welke volgorde de deelstappen uitgevoerd moeten worden. (Afhankelijk van sturing naar niveauverhoging en sturing naar zelfstandigheid). De ***leerling*** is volledig geïnformeerd over de wijze waarop hij de rijtaak moet uitvoeren. Hij geeft er blijk van precies te weten wat hij moet doen en in welke volgorde. Dat geeft de leerling houvast.

Uitleg 3 – Deelhandelingen en foutgedragingen, foutgedragingen: *geeft aan waar bij de uitvoering van de rijtaak fouten kunnen ontstaan en wat de mogelijke gevolgen zijn*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** verzuimt aan te geven wat belangrijke kritieke punten zijn bij de uitvoering van de rijtaak. Hij geeft niet aan welke gevolgen fouten op deze kritieke punten kunnen hebben. De ***leerling*** weet niet op welke punten hij bij de uitvoering van de rijtaak speciaal moet letten. Het kan zijn dat hij bij de uitvoering voor verrassingen komt te staan.	De ***instructeur*** stipt kritieke punten aan die een rol spelen bij de uitvoering van de rijtaak. Hij geeft aan welke gevolgen fouten op deze kritieke punten kunnen hebben. De instructeur is echter onvolledig in zijn beschrijving en slaat soms essentiële kritieke punten over. De ***leerling*** is maar gedeeltelijk geïnformeerd over de kritieke punten bij de uitvoering van de rijtaak. Hij is soms niet voorbereid op moeilijke situaties die kunnen optreden.	De ***instructeur*** geeft een duidelijke en volledige beschrijving van de kritieke punten die een rol spelen bij de uitvoering van de rijtaak. Hij beschrijft welke gevolgen eventuele fouten kunnen hebben en hoe de leerling daarmee om moet gaan. De ***leerling*** kent alle kritieke punten bij de uitvoering van de rijtaak en weet waar hij speciaal aandacht aan moet besteden. Hij laat zien dat hij voorbereid is op moeilijke situaties die kunnen optreden.

7. Uitleg 4 – Demo: geeft vanaf de bestuurdersplaats een demo conform de Rijprocedure

Contraproductief gedrag (1)	Beginnend productief gedrag (2)	Productief gedrag (3)
De ***instructeur*** geeft geen demo, een demo niet vanaf de bestuurdersplaats of een foutieve demo. Voor de ***leerling*** is niet duidelijk wat de rijtaak inhoudt en op welke wijze deze conform de Rijprocedure moet worden uitgevoerd. Ook is het is voor de leerling niet duidelijk aan welke norm hij moet voldoen.	De ***instructeur*** geeft een demo vanaf de bestuurdersplaats die niet geheel conform de Rijprocedure is. Hierdoor is het voor de ***leerling*** niet geheel duidelijk wat de rijtaak inhoudt en op welke wijze deze conform de Rijprocedure moet uitgevoerd worden. Het is de leerling onduidelijk aan welke norm hij moet voldoen.	De ***instructeur*** geeft een demo vanaf de bestuurdersplaats conform de Rijprocedure, na uitleg van de rijtaak, de deelhandelingen en de foutgedragingen (de instructeur mag zelf kiezen of hij, afhankelijk van het instructieonderdeel, 1 of 2 demo's - in stappen én vloeiend - geeft). (Stap 2 RIS: demo) Voor de ***leerling*** is het duidelijk wat de rijtaak inhoudt en op welke wijze deze conform de Rijprocedure moet worden uitgevoerd. Het is de leerling duidelijk aan welke norm hij moet voldoen.

8. *Aanbieden 1 – Plaats van uitvoering:* *kiest een geschikte plaats voor het oefenen van de rijtaak*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** kiest een plaats die niet geschikt is voor het oefenen van de rijtaak. De plaats past niet bij de specifieke taak die de leerling moet oefenen en er is geen sprake van voldoende veilige omstandigheden. De fysieke omstandigheden maken het de ***leerling*** onmogelijk de opgedragen rijtaak goed uit te voeren. Hij krijgt geen reële kans om de nieuwe rijtaak daadwerkelijk te oefenen. De omstandigheden zijn te gevaarlijk (te weinig ruimte en tijd om te handelen, fouten te maken e.d.)	De ***instructeur*** kiest een plaats die qua fysieke gesteldheid en qua veiligheid niet optimaal is voor het oefenen van de rijtaak. De fysieke omstandigheden belemmeren de ***leerling*** soms bij de uitvoering van de hem opgedragen rijtaak. In enkele gevallen krijgt hij niet de ruimte om de nieuwe rijtaak daadwerkelijk te oefenen. De omstandigheden zijn in een enkel geval gevaarlijk (te weinig ruimte en tijd om te handelen, fouten te maken e.d.)	De ***instructeur*** kiest een plaats waarbij de leerling de hem opgedragen taak naar behoren en onder veilige omstandigheden kan uitvoeren. De fysieke omstandigheden passen bij de rijtaak die de ***leerling*** moet uitvoeren. Hij krijgt alle ruimte om de nieuwe rijtaak daadwerkelijk te oefenen. De omstandigheden zijn zo dat hij zo min mogelijk gevaar loopt (ruimte en tijd om te handelen, fouten te maken e.d.).

9. *Aanbieden 2 – **Instructiefase:*** *Kiest de instructiefase die bij de leerling, de deelhandeling en de locatie past*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De instructeur maakt, op grond van het beheersingsniveau van de leerling, helemaal geen juiste keuze tussen: - De mentorstappen (DMMM, DOA, DOMA, DZA) (beginnende/langzame leerling) - Lerend leren (coachen bij gevorderde/snelle leerling) (rijtaak in complexe situaties) - Mix van de mentorstappen en lerend leren. Hierdoor ervaart de leerling dat de aangeboden rijtaak niet aansluit bij zijn ervaring en zijn leerbehoefte, waardoor de motivatie en dus ook de leerprestatie niet worden versterkt.	De instructeur maakt, op grond van het beheersingsniveau van de leerling, af en toe de juiste keuze tussen: - De mentorstappen (DMMM, DOA, DOMA, DZA) (beginnende/langzame leerling) - Lerend leren (coachen bij gevorderde/snelle leerling) (rijtaak in complexe situaties) - Mix van mentorstappen en lerend leren. Hierdoor ervaart de leerling dat de aangeboden rijtaak niet altijd aansluit bij zijn ervaring en zijn leerbehoefte, waardoor de motivatie en dus ook de leerprestatie minder worden versterkt.	De instructeur maakt, op grond van het beheersingsniveau van de leerling, een juiste keuze tussen: - De mentorstappen (DMMM (stap 3 RIS), DOA (stap 4 RIS), DOMA (stap 5 RIS), DZA (stap 6 RIS) (beginnende/langzame leerling), - Lerend leren (coachen bij gevorderde/snelle leerling) (rijtaak in complexe situaties), - Mix van mentorstappen en lerend leren. Hierdoor ervaart de leerling dat de aangeboden rijtaak aansluit bij zijn ervaring en zijn leerbehoefte, waardoor de motivatie en dus ook de leerprestatie worden versterkt.

Aanbieden 2 – Moeilijkheidsgraad: *kiest oefensituaties die de leerling aankan en de leerling stimuleren*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** kiest oefensituaties die niet aansluiten bij het niveau van de leerling. De taakomstandigheden zijn te moeilijk of juist te gemakkelijk voor de leerling en passen niet bij de fase van de opleiding waarin de leerling zich bevindt.	De ***instructeur*** kiest in het algemeen oefensituaties die aansluiten bij het niveau van de leerling en passen bij de fase van de rijopleiding van de leerling. Maar in sommige gevallen zijn de taakomstandigheden te moeilijk of juist te gemakkelijk voor de leerling.	De ***instructeur*** kiest oefensituaties die aansluiten bij het niveau van de leerling en passen bij de fase van de rijopleiding van de leerling. Hij verfijnt de oefensituaties en past deze toe in complexe verkeersopgaven. (Gewijzigde situaties: Stap 7 RIS) (Wisselende omstandigheden: Stap 8 RIS)
De oefensituaties stimuleren de ***leerling*** onvoldoende om te leren. Oefensituaties waarin de leerling steeds overvraagd/ overladen wordt, leiden ertoe dat hij niet weet wat te doen, hij raakt gefrustreerd, zit met zweet in de handen. Oefensituaties die te gemakkelijk zijn, leiden ertoe dat er bij de leerling verveling/nonchalance ontstaat en dat zijn aandacht verslapt door gebrek aan uitdaging.	De oefensituaties zijn voor de ***leerling*** soms te moeilijk of soms te gemakkelijk. De oefensituaties vragen soms net te veel aandacht, waardoor de leerling wordt overvraagd. De oefensituaties zijn soms zo gekozen, dat de leerling ze niet aankan (te hoge eisen t.a.v. handelingssnelheid, besluitvaardigheid). De leerling wordt daardoor niet steeds optimaal gestimuleerd.	De oefensituaties zijn niet te moeilijk of te gemakkelijk en prikkelen de ***leerling*** tot verder leren. De oefensituaties vragen aandacht van de leerling zonder dat hij wordt overvraagd. De oefensituaties zijn zo gekozen dat de leerling ze nog net aankan (qua drukte, qua handelingssnelheid). De leerling wordt daardoor steeds optimaal gestimuleerd om nieuwe vaardigheden aan te leren.

*10. **Aanbieden 3 – Intensiteit:** geeft de leerling gelegenheid om te oefenen*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** geeft de leerling onvoldoende oefenmogelijkheid om de nieuwe rijtaak onder de knie te krijgen. Hij geeft de leerling geen ruimte om te oefenen tot (bijna) foutloze uitvoering. Als een rijtaak eenmalig goed is uitgevoerd, gaat de instructeur over naar het aanleren van een nieuwe taak. Als de leerling een rijtaak nog niet goed onder de knie heeft, gaat de instructeur toch over naar het aanleren van een nieuwe taak. Het leerproces bij de ***leerling*** is nog niet afgerond. Hij geeft er geen blijk van succes te ervaren.	De ***instructeur*** laat de leerling een rijtaak diverse malen oefenen. Hij laat de leerling echter niet steeds oefenen tot (bijna) foutloze uitvoering (uitvoering is nog niet vloeiend, te langzaam en voor de deelstappen is nog bewuste aandacht nodig). De ***leerling*** heeft niet zo lang kunnen oefenen dat hij de taak foutloos beheerst. Mogelijk twijfelt hij nog of hij de geleerde rijtaak onder de knie heeft.	De ***instructeur*** laat de leerling de rijtaak intensief oefenen. Hij kiest ervoor de leerling zoveel mogelijk situaties te laten oefenen in plaats van te praten over mogelijke situaties. Hij laat de leerling oefenen tot (bijna) foutloze uitvoering (uitvoering is vlot en vloeiend). Hij laat de oefensituaties zoveel mogelijk toepassen in gewijzigde situaties: Stap 7 RIS en onder wisselende omstandigheden: Stap 8 RIS. Het leerproces bij de ***leerling*** is afgerond. De leerling geeft er blijk van succes te ervaren, hij laat zien dat hij de nieuwe rijtaak aankan.

*11. **Aanbieden 4 – Fouten binnen veiligheidsmarge:** geeft de leerling ruimte om fouten te maken zolang de veiligheid niet in het gedrang komt*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** grijpt al in als er nog geen direct gevaar dreigt. Hij geeft de leerling nauwelijks ruimte om fouten te maken. Het leerproces van de ***leerling*** wordt gefrustreerd. Hij krijgt niet de mogelijkheid om fouten te maken en om van die fouten te leren. De leerling is bang om fouten te maken en laat tekenen van frustratie zien. In sommige situaties kan angst ontstaan voor het deelnemen aan het verkeer.	De ***instructeur*** geeft de leerling ruimte om fouten te maken. Soms grijpt hij echter te vroeg in (er is eigenlijk geen evident gevaar), soms grijpt hij te laat in (er ontstaat een gevaarlijke situatie, die hij had kunnen voorkomen). De ***leerling*** ervaart weliswaar dat hij fouten mag maken. Maar omdat hij soms in evident gevaarlijke situaties terechtkomt, zorgt dat toch voor een bepaalde gespannenheid. Dat betekent dat het leerproces niet altijd optimaal verloopt.	De ***instructeur*** geeft de leerling de ruimte om fouten te maken. Hij voorkomt wel tijdig dat de leerling zelf of andere verkeersdeelnemers door de fouten in gevaar komen. De ***leerling*** ervaart dat hij fouten mag maken en dat zorgt voor een bepaalde ontspannenheid. Dat stimuleert het leerproces.

*12. **Feedback 1 – Lesafronding:** geeft een samenvatting van de les*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** geeft geen samenvatting of een zeer onvolledige samenvatting van de les . Hij legt geen verband met eerder geleerde rijtaken. Voor de ***leerling*** is onduidelijk wat de essentie van de les was. Hij heeft geen idee hoe de les samenhangt met eerder geleerde rijtaken.	De ***instructeur*** geeft een samenvatting van de les die op punten nog onvolledig is. Hij slaat enkele elementen over en verzuimt in enkele gevallen aan te geven wat de samenhang met eerder geleerde rijtaken is. Voor de ***leerling*** is niet op alle punten duidelijk wat de essentie van de les was. Voor hem is niet volledig duidelijk wat de samenhang met eerder geleerde rijtaken is.	De ***instructeur*** geeft een heldere samenvatting van de gehele les die 'to-the-point' is. Hij vat samen wat de leerling heeft geleerd en geeft aan wat de samenhang is met al eerder geleerde rijtaken. De ***leerling*** weet precies wat de essentie van de les was. Voor hem is helder wat de samenhang met eerder geleerde rijtaken is.

*13. **Feedback 2 – Bespreking leerresultaat:** stelt het leerresultaat vast en bespreekt dit met de leerling*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** verzuimt het leerresultaat vast te stellen en dit aan de leerling mee te delen. De ***leerling*** weet niet wat hij goed en fout gedaan heeft en hoe hij de taken eventueel anders zou moeten uitvoeren. De leerling is onzeker.	De ***instructeur*** geeft aan wat de leerling goed en fout gedaan heeft. Hij slaat soms essentiële zaken over in zijn toelichting aan de leerling. De ***leerling*** heeft een globaal beeld van wat hij goed en fout gedaan heeft. Hij mist informatie over essentiële onderdelen. Daardoor kan er twijfel ontstaan.	De ***instructeur*** geeft duidelijk en kernachtig aan wat de leerling goed en fout heeft gedaan. Hij bekijkt samen met de leerling of de doelstelling is gehaald. De ***leerling*** heeft een duidelijk beeld van de wijze waarop hij de rijtaak heeft uitgevoerd. Hij weet wat hij goed en fout heeft gedaan en hoe hij de uitvoering van de rijtaak kan verbeteren.

14. ***Feedback 3 – Evaluatie leerproces:*** *gaat samen met de leerling na hoe het leerproces is verlopen*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** gaat niet samen met de leerling na hoe het leerproces is verlopen. Hij geeft de leerling geen gelegenheid om op het verloop van het lesonderdeel terug te kijken. De ***leerling*** krijgt geen enkele informatie over hoe hij de rijtaak heeft aangepakt en opgelost. Hij krijgt niet de mogelijkheid om aan te geven wat hij moeilijk of gemakkelijk vond.	De ***instructeur*** gaat samen met de leerling na hoe het leerproces is verlopen. Hij mist wel enkele kansen om 'open' vragen te stellen (vraagt bijvoorbeeld alleen of de leerling de uitvoering moeilijk vond …) Hij geeft de leerling niet optimaal gelegenheid om zijn eigen verhaal te doen. De procesevaluatie is daarom nog niet 'volledig'. De ***leerling*** heeft niet optimaal de kans gekregen duidelijk kunnen maken hoe het aanleren van de nieuwe rijtaak verlopen is. Voor hem is niet altijd duidelijk waarom het leerproces goed of fout verlopen is.	De ***instructeur*** gaat samen met de leerling na hoe het leerproces verlopen is. Hij betrekt de leerling nadrukkelijk bij de evaluatie en daagt hem met de juiste vragen uit over zijn eigen leerproces na te denken. De ***leerling*** krijgt de mogelijkheid om op zijn eigen leerproces terug te kijken. Hij weet precies wat er in het leerproces goed is gegaan en wat er verkeerd is gegaan.

15. ***Feedback 4 – Volgende les/rijtaak:*** *geeft onderwerp en motivatie van volgende les/rijtaak aan en geeft een opdracht voor zelfwerkzaamheid*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** laat de volgende drie gedragingen niet zien: • geeft het onderwerp van de rijtaak van de volgende les aan • motiveert de noodzaak van deze rijtaak • geeft een opdracht voor zelfwerkzaamheid in relatie tot de rijtaak. Voor de ***leerling*** is het nut en belang van de rijtaak van de volgende les niet duidelijk.	De ***instructeur*** laat één of twee van de volgende drie gedragingen zien: • geeft het onderwerp van de rijtaak van de volgende les aan • motiveert de noodzaak van deze rijtaak • geeft een opdracht voor zelfwerkzaamheid in relatie tot de rijtaak. Voor de ***leerling*** is het nut en belang van de rijtaak niet geheel duidelijk.	De ***instructeur*** laat alledrie de volgende gedragingen zien: • geeft het onderwerp van de rijtaak van de volgende les aan • motiveert de noodzaak van deze rijtaak • geeft een opdracht voor zelfwerkzaamheid in relatie tot de rijtaak. Voor de ***leerling*** is het nut en belang van de rijtaak geheel duidelijk. Hij wordt nieuwsgierig gemaakt en ziet door deze motivatie de relatie met zijn toekomstig (gewenst) gedrag als bestuurder. Tevens heeft dit een gunstig effect op het leerproces van de leerling.

COACHEN

*16. **Signaleren 1 – Opmerken van fouten:** merkt fouten in de uitvoering van rijtaken/deelhandelingen volgens de Rijprocedure op*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** signaleert veel fouten in waarnemingen, beslissingen en handelingen van de leerling niet en bespreekt ze niet, gelet op wat de leerling geleerd heeft en deze les gaat leren. De ***leerling*** rijdt, veel fouten makend, door tijdens de rijles.	De ***instructeur*** - merkt de meeste foute waarnemingen, beslissingen en handelingen van de leerling op en bespreekt deze. In enkele gevallen rijdt de ***leerling*** door, terwijl een fout onbesproken wordt gelaten.	De ***instructeur***: - ziet bijna alle fouten van de rijtaak/deelhandelingen al in de kijkfase aankomen en maakt ze bespreekbaar / bespreekt ze. - neemt fouten in de uitvoering (deelhandelingen of totale rijtaak) tijdig waar. De ***leerling*** weet exact waar hij aan toe is.

*17. **Signaleren 2 – Hardop laten verwoorden:** stimuleert de leerling (hardop) te verwoorden hoe hij een rijtaak aanpakt of heeft aangepakt*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** stimuleert de leerling op geen enkele manier hardop te verwoorden hoe hij een rijtaak aanpakt of heeft aangepakt. De ***leerling*** rijdt zijn route en hoeft geen feedback te geven. Het blijft in het midden hoe de leerling zijn rijtaken aanpakt.	De ***instructeur*** stimuleert de leerling onvoldoende hardop te verwoorden hoe hij een rijtaak aanpakt of heeft aangepakt. Dit gebeurt niet volgens een aantal vaste stappen. De ***leerling*** krijgt de kans een aantal stappen in de taakuitvoering te verduidelijken.	De ***instructeur*** stimuleert de leerling stap voor stap hardop te verwoorden hoe hij een deelhandeling of de totale rijtaak aanpakt of heeft aangepakt (invoegen, kruispunt berijden). De ***leerling*** vertelt stap voor stap hoe hij een taak aanpakt of heeft aangepakt. Het wordt zeer duidelijk welke deelstappen in een rijtaak opgesloten zitten. Hierdoor kan hij vroegtijdig bijgestuurd worden.

18. Ondersteunen 1 – Hints/corrigerende aanwijzingen: *geeft hints of corrigerende aanwijzingen over de uitvoering van rijtaken*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** geeft de leerling niet of nauwelijks hints en/of corrigerende aanwijzingen hoe hij een rijtaak moet aanpakken, waar dit wel nodig is. Hij maakt niet duidelijk hoe gevaarlijke situaties kunnen worden voorkomen en/of lastige situaties kunnen worden aangepakt. De ***leerling*** krijgt geen beeld hoe problemen voorkomen kunnen worden en lastige situaties kunnen worden aangepakt.	De ***instructeur*** geeft diverse hints en/of corrigerende aanwijzingen over de uitvoering van rijtaken. Hij maakt niet geheel duidelijk hoe gevaarlijke situaties kunnen worden voorkomen en/of lastige situaties kunnen worden aangepakt. De ***leerling*** krijgt geen volledig consequent beeld hoe problemen voorkomen kunnen worden en lastige situaties kunnen worden aangepakt.	De ***instructeur*** geeft voldoende hints en/of corrigerende aanwijzingen over de uitvoering van rijtaken. Hij maakt duidelijk hoe gevaarlijke situaties kunnen worden voorkomen en lastige situaties kunnen worden aangepakt. De ***leerling*** krijgt een goed beeld hoe problemen voorkomen kunnen worden en lastige situaties kunnen worden aangepakt.

19. Ondersteunen 2 – Inhoudelijke verbeterpunten: *geeft feedback met concrete verbeterpunten die inhoudelijk overeenkomt met de Rijprocedure*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur***: - geeft algemeen feedback met weinig of geen tips om een rijtaak anders aan te pakken - laat bijna alle kansen om verbeterpunten te geven liggen - geeft tips die niet kloppen met de Rijprocedure. De ***leerling*** krijgt onvolledig en regelmatig onjuist feedback. Dit kan bij de leerling leiden tot verwarring of onverschilligheid.	De ***instructeur***: - geeft feedback die klopt met de Rijprocedure - laat kansen liggen om met concrete verbeterpunten te komen. De ***leerling*** mist feedback. Dit kan bij de leerling leiden tot momenten van verwarring: 'gaat het goed zo?'	De ***instructeur***: - geeft feedback die klopt met de Rijprocedure - benut de meeste kansen om feedback en concrete verbeterpunten te geven. De ***leerling*** krijgt volledig en volgens de Rijprocedure juist feedback. Dit kan bij de leerling leiden tot een Aha-gevoel. 'Ja, ik snap het. Zo zit dat dus.'

20. Ondersteunen 3 – Verklarende feedback: *bespreekt wat van een rijtaak goed of fout is uitgevoerd volgens gangbare criteria (veiligheidsmarges, technisch vloeiend, doorstroming, milieu, sociaal rijgedrag) en licht het waarom toe*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** doet weinig om te verduidelijken waarom een leerling iets goed of fout doet. Gevolgen van rijgedrag voor veiligheid, milieu, de andere weggebruiker e.d. komen niet ter sprake. De ***leerling*** krijgt geen beeld van waarom hij iets goed of fout doet. Dit kan bij de leerling leiden tot verwarring of onverschilligheid.	De ***instructeur*** geeft wel aan welke handelingen goed/fout gingen, maar laat een aantal kansen liggen. Bijvoorbeeld vertelt hij wel vaak wat fout ging, maar niet altijd waarom. Hij verheldert niet altijd de oorzaken van fouten De ***leerling*** mist soms onderdelen van verklarende feedback. Dit kan bij de leerling leiden tot momenten van verwarring: 'wat was er nu precies fout/goed?'	De ***instructeur*** zorgt ervoor dat de leerling een scherp beeld heeft van wat waarom goed of fout ging: - welke handelingen goed/fout gingen - volgens welke criteria ze goed/fout gingen - wat de oorzaken waren van goed/fout handelen. De instructeur neemt de zelfreflectie met de leerling door (BEELD-gedrag leerling versus WAARGENOMEN gedrag Instructeur). Hij geeft daarna het GEWENSTE Gedrag aan zoals beschreven in de Rijprocedure. De ***leerling*** krijgt inzicht in waarom hij iets goed of fout doet. Dit kan bij de leerling leiden tot Aha-gevoel. 'Ja, ik snap het. Zo zit dat.'

21. Ondersteunen 4 – Essentiële zaken*: laat in zijn feedback essentiële zaken aan de orde komen*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur***: - zit er passief bij en zegt bijna niets, ook als er wel essentiële feedback is te geven - heeft veel woorden nodig om duidelijk te maken wat er goed of fout ging - praat aan één stuk door en treedt veel in details. De ***leerling*** hoort niet meer wat de instructeur zegt, omdat hij wordt overladen met informatie. Of hij besteedt minder aandacht aan verbetering van fouten. Het gevolg is dat leerling niet leert van zijn fouten of afgeleid raakt van de rijtaak.	De ***instructeur***: - mist enkele essentiële punten in zijn feedback - weidt in enkele gevallen nog uit, waar bondige feedback nodig was - in andere gevallen komt hij in weinig woorden tot de kern. De ***leerling*** kan momenten van afdwalen (niet meer opletten) hebben.	De ***instructeur***: - haalt essentiële zaken in het rijgedrag van de leerling naar boven - heeft heel weinig woorden nodig om concreet te maken wat goed of fout ging en waarom. De ***leerling*** kan reageren met: instemming of herkenning en heeft weinig vragen. Hij blijft geconcentreerd op de rijtaak.

22. Ondersteunen 5 — Timing feedback: *geeft op een passend moment na de taakuitvoering feedback*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur***: - geeft de leerling geen kans eerst de taak uit te voeren, want hij komt al tijdens de uitvoering met feedback - en/of wacht zo lang met het geven van feedback dat de situatie waar het om ging al helemaal uit beeld is. - heeft zichtbaar erg veel moeite om de situatie concreet terug te halen voor een nabespreking. De ***leerling***: - krijgt niet kans de rijtaak eerst helemaal te oefenen - en/of weet niet meer over welke situatie en welk gedrag de instructeur spreekt en heeft op die manier weinig baat bij de feedback.	De ***instructeur***: - laat in een enkel geval de leerling niet de kans eerst de taak uit te voeren alvorens met feedback te komen - geeft in de meeste gevallen feedback zoals beschreven onder 'Productief gedrag' - haalt in enkele gevallen situaties naar voren die al te lang uit beeld zijn om nog helder voor de geest te staan. De ***leerling***: - wordt in een enkel geval de kans ontnomen de rijtaak eerst helemaal te oefenen - weet in enkele gevallen niet meer het situatieverloop op te roepen waar de instructeur over spreekt. Meestal is de feedback goed plaatsbaar.	De ***instructeur***: - geeft de leerling kans eerst de taak uit te voeren alvorens met feedback te komen - geeft feedback op een moment dat de leerling zich de situatie nog helder voor de geest kan halen - vermijdt situaties na te bespreken die pas na lange tijd teruggehaald kunnen worden. De ***leerling***: - krijgt de kans de rijtaak eerst helemaal te oefenen - weet exact het situatieverloop op te roepen waarover de instructeur spreekt. Hij kan de feedback daardoor goed plaatsen en herkent de feedback.

23. *Afstemmen 1 – Sturing naar niveauverhoging:* *geeft de leerling precies díe steun die hij nodig heeft om een stap vooruit te maken in de beheersing van de rijtaak*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** gaat bij het coachen bijna volledig voorbij aan het niveau dat de leerling op dat moment heeft. Bij een beginnend niveau of een trage leerling: gaat hij te snel voor de leerling in zijn feedback verzuimt hij handelwijzen stap voor stap te laten verwoorden, daar waar de leerling nog geen goed beeld heeft van de uit te voeren rijtaak Bij een gevorderd niveau of een snelle leerling: - legt hij in zijn feedback onnodig veel zaken uit die de leerling al bekend moeten zijn in deze fase van de opleiding - gaat hij uitgebreid aanwijzingen geven, waar een korte hint al genoeg is.	De ***instructeur*** mist in een aantal gevallen kansen om aan te sluiten bij het niveau van de leerling. Hij geeft in de rest van de lessituaties bij het coachen precies die steun die past bij het niveau dat de leerling op dat moment heeft.	De ***instructeur*** geeft bij het coachen precies die steun die past bij het niveau dat de leerling op dat moment heeft. Hij brengt de leerling in de zone van de naaste ontwikkeling. Bij een beginnend niveau of een trage leerling: - geeft hij precies die uitleg voor de leerling die nodig is om verder te komen - doet hij handelwijzen zelf voor, die de leerling een duidelijk beeld geven van de rijtaak. Bij een gevorderd niveau of een snelle leerling: - houdt hij feedback beperkt als leerling blijkt geeft van voldoende begrip - volstaat hij met een korte hint, of laat leerling eerst zelf doen voor hij zelf feedback geeft.
Een beginnende of trage ***leerling*** krijgt instructie op een te complex niveau (te weinig tussenstappen), waardoor hij weinig zal leren. Een gevorderde of snelle leerling krijgt instructie op een te simpel niveau (te veel tussenstappen, te weinig uitdaging) en leert minder snel dan zou kunnen.	Een beginnende of trage ***leerling*** en een gevorderde of snelle leerling krijgen voldoende kansen om te leren op een eigen niveau, maar worden niet volledig aangesproken op hun niveau. Leerstappen kunnen meer optimaal zijn.	Een beginnende of trage ***leerling*** en een gevorderde of snelle leerling worden beiden precies op maat bediend en zetten respectievelijk kleine en grotere stappen naar een hoger vaardigheidsniveau.

24. Afstemmen 2 – Sturing naar zelfstandigheid: *geeft de leerling de mate van zelfstandigheid die past bij de tot dan toe gemaakte vorderingen*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** laat bij een beginnende leerling te veel over aan de zelfstandigheid van de leerling, daar waar hints en instructie nog nodig zijn. Bij een gevorderde leerling is hij in bijna alle verkeerssituaties de leerling voor met gedetailleerde aanwijzingen, terwijl de leerling overduidelijk evident met minder aanwijzingen zelfstandig de rijtaak zou kunnen uitvoeren. De beginnende ***leerling*** voert rijtaken uit die hij nog lang niet zelfstandig aankan. Het gevolg kan zijn dat hij fouten aanleert en een misplaatst gevoel van bekwaamheid ontwikkelt. De gevorderde leerling voert rijtaken uit exact op aanwijzing van de instructeur. Het gevolg kan zijn dat hij steeds afwachtender en onzekerder wordt en afhankelijk van de instructeur.	De ***instructeur*** laat bij een beginnende leerling in enkele gevallen onderdelen over aan de zelfstandigheid van de leerling, daar waar hints en instructie nog nodig zijn. Bij een gevorderde leerling biedt hij de leerling gelegenheid om onderdelen van de rijtaak zelfstandig te laten uitvoeren of situaties geheel zelfstandig op te lossen. Toch laat hij per les nog enkele kansen liggen om de leerling zelfstandig de rijtaak te laten uitvoeren. De beginnende ***leerling*** voert soms rijtaken uit die hij nog niet zelfstandig aankan. De gevorderde leerling is niet duidelijk afhankelijk van wat de instructeur aanreikt. Toch zijn er nog momenten waarin hij de leerling meer zelfstandig had kunnen laten beslissen.	De ***instructeur*** laat bij een beginnende leerling alleen onderdelen over aan de zelfstandigheid van de leerling waar hints en instructie niet noodzakelijk zijn. Bij een gevorderde leerling biedt hij kansen om onderdelen van de rijtaak als het kan zonder aanwijzingen uit te voeren. Ook moedigt hij leerlingen aan om zelfstandig te rijden zonder aanwijzingen. De instructeur stuurt de leerling in zijn mentale overcapaciteit. De beginnende ***leerling*** voert precies die rijtaken zelfstandig uit die aankan, en wordt gestuurd in die taken die hij nog (lang) niet zelfstandig aankan. De gevorderde leerling leert zelf keuzes te maken en te bepalen waar en welke handeling hij uitvoert. Hierdoor neemt de kans op een zelfstandige rijhouding toe.

25. ***Leerhouding 1 – Positieve beleving:*** *stimuleert een positieve beleving bij de rijtaakuitvoering (humor, relativering, plezier inbrengen)*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur***: - doet er weinig aan om de leerling de rijles op positieve manier te laten beleven; hij slaagt daarin ook niet overtuigend - is voortdurend ernstig over alles wat gebeurt - neemt geen ruimte voor een grap of humoristische opmerking. De ***leerling*** rijdt plichtmatig zijn rijles. Ervaart niet of nauwelijks plezier. Er kunnen tekenen van gespannen sfeer of onvrede ontstaan.	De ***instructeur*** toont initiatieven om de leerling de rijles op positieve manier te laten beleven (zie onder 'Productief'), maar slaagt er niet altijd in dit te bereiken. De ***leerling*** Is over het algemeen positief gestemd. Toont geen onvrede.	De ***instructeur***: - slaagt erin en doet er alles aan om de leerling de rijles op positieve manier te laten beleven - gebruikt humor tijdens de rijles ('dat was even de turbo; die man was nog even niet wakker..') - relativeert foutjes, zonder deze als onbelangrijk af te doen. De ***leerling*** toont zichtbaar plezier of genoegen in het rijden. Hij voelt zich op zijn gemak. Tevens werkt het bevorderend voor wat betreft het eigen leerproces.

26. ***Leerhouding 2 – Complimenteren:*** *geeft gedoseerd complimenten als zaken goed zijn uitgevoerd*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur***: - geeft nauwelijks een compliment. Hij laat bijna alle kansen liggen om goede oplossingen voor verkeerstaken (of een goede waarneming) te belonen met een compliment. - of overlaadt de leerling juist met complimenten, ook waar dit niet passend is, bijvoorbeeld als de leerling gelet op zijn niveau iets al lang moet kunnen. De ***leerling***: - kan het gevoel krijgen: heeft hij een hekel aan me? doe ik dan niets goed? moet het nog beter? - of kan het gevoel krijgen: hij bedondert me, het zal wel.	De ***instructeur*** complimenteert de leerling zoals onder 'productief', maar laat nog kansen liggen of geeft in enkele gevallen onterecht een compliment. De ***leerling*** zal overwegend een positief gevoel hebben bij het rijden, zonder dat hij dat opvallend laat merken.	De ***instructeur***: Geeft de leerling complimenten voor de zaken die goed gaan, in ieder geval: - in situaties waarvan de leerling dacht ze zelf niet te kunnen oplossen - in complexe situaties die veel van de leerling vragen. De ***leerling*** krijgt een bevestiging dat hij de taak aankan, stimulans, reageert duidelijk met voldaan gevoel (wow!). Hierdoor krijgt zijn zelfvertrouwen een positieve boost!

27. Leerhouding 3 – Acceptatie fouten en onzekerheden: *benadrukt dat fouten maken onderdeel is van het leerproces (niet doorzeuren over fouten)*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur***: - gaat steeds nadrukkelijk op fouten in - zeurt door over fouten als de situatie al lang voorbij is, ook als er een nieuwe verkeerssituatie is die aandacht vraagt. - (soms) wordt gemakkelijk kwaad bij gemaakte fouten; of zucht nadrukkelijk of reageert geïrriteerd bij het maken van fouten De ***leerling*** kan hierop reageren met een negatief gevoel: irritatie, boosheid, verdriet, onverschilligheid (daar heb je hem weer).	De ***instructeur*** geeft geen negatieve lading aan fouten, zoals bij 'contraproductief', maar laat soms kansen liggen om het leerzame van fouten te onderstrepen. De ***leerling*** zal niet met een negatief gevoel reageren, maar wordt ook niet sterk uitgedaagd om het extra goed te doen.	De ***instructeur*** geeft kort weer wat er fout is gegaan, maar laat steeds merken dat fouten mogen voorkomen, dat je van fouten leert (bijv.: 'je krijgt nog kans om dit te herstellen ; doe je het extra netjes') De ***leerling*** kan hierop reageren met een positief gevoel: gerustgesteld zijn, extra uitdaging om het beter te doen.

28. Leerhouding 4 – Verwachtingen uiten, vertrouwen tonen: *uit positieve verwachtingen van de leerling, toont vertrouwen in de leerling*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** geeft in zijn gedrag nauwelijks aan vertrouwen te hebben dat de leerling zal leren rijden. Hij benadrukt het negatieve en laat een zeker wantrouwen zien: - 'het schiet niet erg op' - 'dit leer je toch niet; dat gaat lang duren' - 'dat is niet zo'n slimme vraag' - 'dat zal voor jou moeilijk worden'. De ***leerling***: - kan zich hierdoor terugtrekken - kan bang zijn om fouten te maken, gaat zich steeds verontschuldigen voor fouten -of komt in verzet tegen de instructeur: proberen met argumenteren zijn gelijk te halen; in conflict raken.	De ***instructeur*** uit geen wantrouwen in de leerling, benadrukt regelmatig wat goed gaat (zie bij productief). Hij laat nog wel twee kansen per les liggen om duidelijk vertrouwen in de leerling uit te spreken. De ***leerling*** laat zeker geen tekenen van gering zelfvertrouwen zien of verzet tegen de instructeur.	De ***instructeur*** benadrukt in zijn gedrag er vertrouwen in te hebben dat de leerling zal leren rijden. Hij benadrukt wat goed gaat. - 'het zijn kleine stapjes, maar je gaat echt vooruit' - 'er zijn geen domme vragen; je mag alles vragen' - 'probeer het maar'. De ***leerling*** zal zich gemakkelijk durven uiten; een vraag stellen. Hij Is niet bang fouten te maken, kan open zijn over eigen fouten.

*29. **Interpersoonlijk handelen 1 – Contact maken:** leeft zich zichtbaar in in de leefwereld van de leerling*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** heeft moeizaam tot geen contact met de leerling. Gesprekjes worden nauwelijks aangeknoopt of lopen al snel vast. Het beperkte contact werkt ook averechts op de openheid in de rijles. Gevoeligheden zoals het maken van fouten worden minder vaak besproken. Er heerst een ongemakkelijke sfeer. De ***leerling*** voelt zich zichtbaar onbegrepen; er zijn misverstandjes, veroorzaakt door uitblijvend contact. Waar moeten we het over hebben?	De ***instructeur*** neemt de gelegenheid om naast de instructie-inhoud ook met de leerling van gedachten te wisselen over zaken die hem/haar bezig houden. In enkele gevallen praten instructeur en leerling langs elkaar heen (bijvoorbeeld doordat ze elkaar niet snappen), maar dit werkt niet negatief in op de les. De ***leerling*** toont geen tekenen van zich ongemakkelijk voelen.	De ***instructeur*** houdt contact met de leerling doordat hij naast de instructie-inhoud ook met de leerling van gedachten wisselt over zaken die hem/haar bezig houden (het nieuws, het werk, de opleiding (overigens niet constant!). Het contact maakt dat veel zaken, ook gevoelige als fouten maken, besproken kunnen worden in de les. De ***leerling*** voelt zich zichtbaar op zijn gemak. Er heerst een open, plezierige sfeer.

*30. **Interpersoonlijk handelen 2 – Taalniveau:** past taalgebruik en taalniveau aan de leerling aan*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur***: - sluit niet aan bij het taalniveau van de leerling - gebruikt in meer dan de helft van de situaties te moeilijke uitdrukkingen, die de leerling niet begrijpt; of gebruikt veel onnodige vaktaal of technische termen - of hanteert voortdurend als beledigend overkomende simpele taal. De ***leerling***: - begrijpt toelichtingen regelmatig niet - of voelt zich als een kleuter behandeld (te simpele taal voor hoger opgeleide: 'ja, dat snap ik wel hoor').	De ***instructeur*** sluit overwegend aan op het taalniveau van de leerling. Hij drukt zich in twee à drie situaties niet volledig begrijpelijk uit. Voor de ***leerling*** zijn er tijdens het lesverloop slechts enkele momenten met misverstanden.	De ***instructeur*** houdt bij het geven van uitleg en feedback rekening met de taalachtergrond van de leerling: laag of hoog opleidingsniveau, allochtoon of autochtoon, jongere of middelbare leeftijd. De ***leerling*** voelt zich aangesproken op zijn niveau. Tijdens het verloop van de les blijkt steeds dat alle feedback wordt begrepen.

ALGEMEEN

*31. **Tijdverdeling — Tijd faseren**: verdeelt de beschikbare tijd proportioneel*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** verdeelt de beschikbare tijd niet proportioneel over de Inleiding, Kern en Afsluiting van de les, waardoor de leerling onvoldoende tijd heeft om zijn leerdoel te halen. De ***leerling*** haalt hierdoor onvoldoende rendement uit de beschikbare tijd.	De ***instructeur*** verdeelt de beschikbare tijd niet geheel juist, waardoor de leerling onvoldoende tijd krijgt om optimaal rendement uit de beschikbare tijd te halen.	De ***instructeur*** verdeelt de beschikbare tijd proportioneel over de Inleiding, Kern en Afsluiting van de les. De ***leerling*** haalt hierdoor optimaal rendement uit de beschikbare tijd.

*32. **Administratie — Gebruik Instructievorderingenkaart:** hanteert de instructievorderingenkaart/RIS werkboek op de juiste wijze en op de juiste momenten*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** gebruikt geen Instructievorderingen-kaart/RIS-werkboek. Voor de ***leerling*** is het niet duidelijk welke vorderingen hij heeft gemaakt, dan wel welke aandachtspunten voor hem van belang zijn.	De ***instructeur*** gebruikt de Instructievorderingenkaart/RIS-werkboek niet op het juiste moment van de les om de vorderingen van de leerling te noteren. Hij vult de resultaten van de vorderingen van de leerling onjuist in. Voor de ***leerling*** is niet geheel duidelijk welke vorderingen hij heeft gemaakt, dan wel welke aandachtspunten voor hem van belang kunnen zijn.	De ***instructeur*** gebruikt de Instructievorderingenkaart/RIS werkboek om de vorderingen van de leerling te noteren en bespreekt aan de hand van deze vorderingen het leerresultaat tijdens de inleiding en de afsluiting van de les. Voor de ***leerling*** is het duidelijk welke vorderingen hij heeft gemaakt, dan wel welke aandachtspunten voor hem van belang zijn.

33. Overdracht – Gebruik lesplan: *gebruikt een lesplan, wanneer aanwezig, als leidraad en ter ondersteuning alleen als dat nodig is*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** leest, wanneer een lesplan wordt gebruikt, voortdurend daaruit voor. De ***leerling*** krijgt hierdoor onvoldoende aandacht.	De ***instructeur*** gebruikt een lesplan, wanneer aanwezig, op verkeerde momenten. De ***leerling*** kan hierdoor minder aandacht krijgen.	De ***instructeur*** gebruikt een lesplan, wanneer aanwezig, uitsluitend als leidraad of ter ondersteuning. De ***leerling*** ervaart hierdoor de maximale aandacht.

34. Verkeersveiligheid – Voorkomen verkeersovertredingen: *voorkomt het plegen van verkeersovertredingen*

Contraproductief gedrag (1)	**Beginnend productief gedrag (2)**	**Productief gedrag (3)**
De ***instructeur*** pleegt een verwijtbare verkeersovertreding of geeft aan de leerling een opdracht die een verwijtbare verkeersovertreding oplevert.		De ***instructeur*** voorkomt het plegen van verkeersovertredingen van zichzelf en van de leerling.